

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak
torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje
za celo leto 14 K, za pol leta 7 K,
za četrt leta 3-50 K, mesečno 1-20 K;
za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt
leta 4 K; za Ameriko za pol leta
9-50 K za četrt leta 4-80 K.

Posredna številka 13 w.

Reklamacije so poštinske preste.
Ne frankirana pisma se ne spre-
jemajo. Rokopisi se ne vračajo,
izjema. Enostopenjski petiti-vrtiloz
(širina 88 mm) za enkrat 30 vira,
vsakrat po dogovoru.

53. številka.

V Ljubljani, v četrtek, dne 3. junija 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo
«Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave
naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo
«Rdečega Prapora», Ljubljana, Šelenburgove ulice 6/II.

Novi davki in militarizem.

Osvetlili smo že, kako krivičen je atentat Bie-
nerthove vlade na ljudski žep, ki bi v podobi po-
srednih davkov jemala tam, kjer nič ni, in puščala
v miru posedujoče sloje. Še v hujši luči pa se nam
pokaže finančna nakana sedanje vlade, če pogle-
damo, v kakšne namene bi šel ljudski denar.

Vlada namerava del novih dohodkov vpora-
biti v saniranje deželnih financ: proti ta-
kemu saniranju pa se mora vzdigniti proletarijat
kot en mož. Brez demokratične reforme deželnih
volilnih redov niti vinarja za saniranje deželnih
financ; privilegirane klike, ki danes gospodarijo v
deželnih zbornicah, naj svoje finance same urejajo.

Glavni namen vlade pa je, da z novimi davki
še bolj okrepe militarizem. Zategadelj socialna
demokracija vladi ne more dovoliti niti vinarja, da
bi ga zapravila na tako škodljiv način. Vsak, kdor
bi glasoval za nove davke, utrjuje militarizem, ki
ga je nedavno tega na tisoče rodbin tako bridko
občutilo.

Če država rabi denar v druge svrhe, naj
zniža vojaška bremena. Kautsky je izračunal
za Nemčijo, da bi se dalo z uvedbo enoletne vo-
jaške službe prihraniti na leto 500 milijonov mark.
Enako bi se tudi v Avstriji z znižanjem vojaške
službene dobe brez zvišanja rekrutnega kontingenta
dobilo ogromno vsoto milijonov in vlada bi se
lahko odrekla svojim vrtoglavih finančnim načrtom.
Z dovolitvijo novih davkov se ne le
utrjuje militarizem, temveč se vrhutega
še zavlačujejo vojaške reforme. Reforme
izvede vlada le tedaj, če ji parlament odreče denar
za nadaljni razvoj armade. Vse stranke, ki so
za znižanje vojaške službene dobe in
ki so volilcem ob volitvah to reformo

obetale, se morajo sedaj dosledno in
brezobzirno postaviti po robu nakamam
finančnega ministra. Mi bomo kleri-
kalcem, ki za militarizem naravnost
noré, gledali natanko na prste, da ne bodo
valili novih bremen na ljudska pleča.

Parlament bo s svojim sklepanjem o novih
davkih sklepal tudi o nadaljni bodočnosti milita-
rizma. Torej se gre za silno važno stvar. Naša na-
loga je, da opozarjamo na to zvezo stvari, da ne
bodo mogli klerikalci in liberalci v kalnem ribariti.

Mi nimamo, kot rečeno, nič proti temu, da
se ozdrave državne in deželne finance; toda denar
naj se da državi in deželam iz davkov,
ki jih pije militarizem, ne pa iz ljudskih
žepov.

Zaušnica nacionalizmu.

Liberalci so ravno posedli krog mize, da začno
vživati narodno «glorijo». Na — pa se ti na-
enkrat prikaže ščurek v skledi. To je pa zmerom
sitna reč, zakaj ščurek leze kaj nerad po grlu v
čreva in — juhe je škoda.

Razkritje liberalno-nemške pogodbe jih je zelo
neprijetno zadelo, kajti to razkritje je do nazega
sleklo tisto na «švindel» narejeno stvar, ki se libe-
ralna stranka imenuje. Danes stoji pribito, da se
je liberalna stranka izročila nemskim veleposest-
nikom v narodno zelo dvomljivi pogodbi. Hkrati
pa je slepila in varala javnost ter svoje lastne
pristaše, da take narodno dvomljive zveze ni.
Stranka je zasačena na veliki laži, ki jo je uga-
njala leta in leta: iskrenost svojih pristašev je vra-
čala s hinavsko lažjo in javnosti je sipala o svojem
političnem stremljenju pesek v oči. Neizogibna po-
sledica tega je, da javnost in pristasi odpovedujejo
stranki kredit in naj «Narod» suče svoje pero
kakorkoli in taji, kolikor hoče, dejstvo je, da raz-
sodnejši in preudarnejši ljudje zapu-

ščajo stranko, ki zanje ni imela drugega
kot laž.

Liberalci so v tej hudi zadregi začeli igrati
betlehemske novorojenčke in izdajati svojo pogodbo
za najnedolžnejšo stvarico na svetu. Svojo pogodbo,
po kateri so postali moralni plen nemške vele-
posestniške koterije, opravičujejo s tem, da so ho-
teli oteti slovensko gledališče. To opravičevanje pa
ni zraslo v srcu, ampak se je rodilo na jeziku,
kajti prav sedaj se nam drastično kaže ta čudna
ljubezen liberalnega občinskega sveta do sloven-
skega teatra. Namen pogodbe je bil nasprotno i
ohranitev podpore nemškemu teatru, kar iz bese-
dila čisto jasno izhaja. Liberalci bi s svojim opravi-
čevanjem le radi spravili javno razpravo o ne-
ljubem jim predmetu na napačno sled.

Greh liberalno-nemške pogodbe tiči na šolskem
polju: ne le da so nemškemu veleposestvu izročili
važno mesto v deželnem šolskem svetu, mesto, ki
mu ob tej sestavi te korporacije nikakor ne gré,
pustili so si zvezati roke, da razen v Postojni ne
ustanove nobene meščanske šole. In meščanska
šola je danes skoro edina šola, pristopna prole-
tarskim otrokom, ki jim omogoča, da ubeže prole-
tarski bedi in proletarski usodi. Liberalci so
krili, da so postali nemški veleposest-
niki dejanski gospodar slovenskega
šolstva na Kranjskem, liberalci so krivi
da se pri nas razvoj meščanskega šolstva
ne gane na nobeno plat. To, kar so storili
liberalci s slovenskim šolstvom, ne spada v po-
glavlje narodne ravnopravnosti: za skledico leče,
za deželno-odborniško mesto, za sinekuro so izdali
slovensko šolstvo nemškemu veleposestvu. In tega
liberalno časopisje ne utaji, zakaj črno na belem
stoji v pisani pogodbi. Mednarodna socialna demo-
kracija zavrača z vso odločnostjo tak «pactum
leoninum», ki so ga zaradi osebnih svojih koristi
zveržili narodnjaki.

PODLISTEK.

Ivan Cankar:

„O Domovina, ti si kakor zdravjel“

Petnajst let in dalj ni videl Gjuro domovine.
Dečko, krepak in zdrav, dela in sreče željan,
se je bil napotil v svet. Dela je našel, sreče ne
veliko. Pleča so mu bila široka, pa je nosil breme,
kakor mu ga je Bog dodelil.

Komaj se je še dobro ogledal tod in ondod,
je stopil v veliko tvornico kraj velikega mesta ter
je ostal tam petnajst let in dalj. Zjutraj, ko se je
daniilo, je šel v tvornico, zvečer, ko se je mračilo,
je šel iz tvornice; belega dne ni videl. In vselej
kadar se je vračal iz tvornice, je bilo njegovo
telo za troje kapelj krvi siromašneje: eno kapljo
so popili silni stroji, druga kaplja se je izgubila
v črnem prahu, tretja se je raztopila v žganju.

Nekoč, ko je Gjuro baš vzdignil roko, da bi
si obrisal z rokavom pot od čela, so nenadoma
zaplesali stroji pred njim, kakor da so oživele,
tudi on sam se je zavrtel v kolobarju in ko je
pogleknil na tla, se je izlila iz njegovih ust črna kri.

«Kaj se je zgodilo?» je vprašal tovarisa.

«Konec je, prijatelj, konec!» je odgovoril to-
varis. «Kmalu, zdi se mi, boš počival!»

«Kako da je konec? Kako da bi počival?»

«E, prijatelj, petnajst let in po tri kaplje na
dan, po tri kaplji krvi... ni šala! Tudi jaz

pojdem za teboj, vsi pojdemo — kdo bi se
čemeril? Delal si, dodelal, pa umrl!»

«Če je treba umreti, bom ubogal!» je rekel
Gjuro in je šel in se ni več vrnil v tvornico.

Dokler je delal, ni čutil in ni pomislil, kako
je vrela iz telesa mlada moč v zmirom tanjšem
curku. Zdaj je sedel brezdelen na postelji, pa je
bil nenadoma ves truden in je spoznal, da je izžet
in nadložen starec. In hudo se mu je storilo pri
srcu.

«Glej, Gjuro!» je pomislil. «Tako si delal
petnajst let in dalj, nisi videl belega dne, ne užil
veselja; zate ni bilo praznika, jama izkopana bo
tvoj praznik in tvoj počitek!»

Tisti večer je slisal, kako so iz dalje, iz do-
movine zabučale šume.

«V pomladnem viharju me pozdravljajo!» ga
je izpreletelo vse do srca.

In je takoj povezal culo in se je napravil na
pot. Dolga je bila pot, tri dežele je premeril črni
železniški voz. Ko se je belilo tretje jutro, je zadel
Gjuro culo preko rame in je stopil iz voza.

Komaj se je doteknila noga rodne zemlje, je
vzkipele v njem in zaigralo, kakor mlado življenje.

«Petnajst let in dalj te niso gledale moje
osirotele oči, majka!... Pozdravljeno, ti polje
neizmerno, blagodišeče... pozdravljena, ponosna
suma, do neba pojoča... in od srca pozdravljen,
moj rodni kraj, ki se belis na zelenem brdu!»

Kje bolezen? Kje utrujenost? Ogenj se je po-
vrnil v oči, moč je vzkipele v prsih.

«Blagoslovljena, zahvaljena, majka domo-
vina... ti rodniča, usmiljena preporodnica!»

Z veselimi koraki je stopal v brdo. Na klancu
mu je prišel naproti sosed, mlad fant nekoč, zdaj
mož brkat in mrk.

«Hé, Jovo!» je vzkliknil Gjuro.

Sosed je molčal.

«Kaj me ne poznaš več? Gjuro sem!»

«Gjuro? Kateri Gjuro?»

«Petnajst let je in dalj...»

«Glej, tisti Gjuro!... J. Hudo si se izpremenil,
bolan si in suh; rodna mati te ne bi spoznala!»
Gjuro je segla žalost v srce.

Pod seloma je srečal drugega soseda; tudi
drugi sosed ga ni spoznal.

«Tisti Gjuro, praviš? Pa čemu se vračáš zdaj,
iz nemških dežel?»

«Da bi umrl v domovini.»

«Ali si veliko prislužil tam?»

«Bolezen sem prislužil.»

«Baš dovolj za smrt... Kako boš živel,
ko nimaš ne kože, ne polja, in tudi že kmalu ne
rok?»

Gjuro je povedil glavo.

«E, pa kako...!»

«Nemški deželi si dal življenje, domu pa si
prinesel smrt, Gjuro!»

Žalosten je šel Gjuro dalje.

«Kam bi?» je pomislil. «V sumo pojdem, med
tujce in žganjarje... tudi sam tujec v domovini
in skrunjež njen!»

Izdajanje resničnih narodnih interesov, to je notranja logika, naravna pot nacionalističnih strank, zategadelj ugasnejo naravne smrti in stlo brez pepela. To velja za kranjske liberalce prav tako, kot za njih zapetnike izven Kranjskega. Njih breznačelno in neznajajo postopanje jim je vzelo vso pravilo, da se delajo narodne, njihova zaleganost in hinavščina jih je pripravila ob vso vero, ob ves kredit. Če smo jih doslej prijemali s pestjo, jih bomo odslej s klesčami, in kdor bi se predznil dotikati narodnega programa socialne demokracije, ga je treba brez usmiljenja lopniti po ohlapnem jeziku.

Narodnjakarjem ob tem moralnem Sedanu priporočamo, da gredo po Slovenskem z devizo Thackeraya: Vsakemu, kdor me sreča na potu, povem, da sem šarlatan.

Tem njihovim besedam bodo ljudje še verjeli!

Alkoholizem in umobolnost.

«Arbeiter-Zeitung», glasilo avstrijske socialne demokracije, je priobčila nekoliko statističnih podatkov o vplivu alkoholizma na umobolnost.

V letu 1877—1879 je bilo v bolnišnicah in norišnicah na Nemskem 12.836 alkoholistov in 2556 umobolnih vsled prevelikega vživanja alkoholističnih pijač. V letih od 1889 do 1901 je to število naraslo na 65.423 alkoholistov in umobolnih pijancev in trikrat večje število umobolnih vsled pijančevanja. Število vsega prebivalstva se je pa povečalo samo za tretjino. Na Švicarskem je bilo v norišnicah v letih 1900—1904 5504 mož, od katerih je bilo 1165 umobolnih vsled pijančevanja. V norišnicah pa je bilo samo 38 odstotkov žensk umobolnih vsled pijančevanja. Od 5504 umobolnih je bilo 1748, ki so bili sinovi pijancev. Sodrug Oton Lang je predložil kantonskemu svetu v Curihi rezultat o posebni preiskavi, iz katere je razvidno, da potrošijo prebivalci Švice 250 milijonov kron na leto za vživanje alkoholističnih pijač, 200 milijonov kron za kruh in 160 milijonov za mleko. Iz poročil, ki so bile predložene v letu 1907 na zborovanju italijanskih psihiatrov, je razvidno, da 13,8 odstotkov možkih in 1,9 odstotkov žensk, ki so sprejete v norišnicah, so umobolne vsled vživanja alkoholističnih pijač. Večina pa so bili umobolni tudi vsled vpliva po večalimanj intenzivnem vživanju opijančljivih pijač. Tudi v Italiji se število umobolnih zaradi vživanja alkohola vedno veča.

Ruski sociolog Prokopič je na zborovanju ruskih studijozov socialnih ved konstatiral, da na vživanje alkohola upliva tudi stanovanje delavca. Tisti ruski delavci, ki si ne morejo preskrbeti udobnega stanovanja, potrošijo navadno 20% od vsega zaslužka za alkoholistične pijače. Kolikor lepša in udobnejša so pa stanovanja delavcev, temmanj dotični delavci vživajo alkohol. Kakor drugod, je pa

Srečal je tretjega soseda in povedal glavo pred njim, se predno ga je ogovoril.

«Pa kam zdaj, Gjuro?» je vprašal sosed. «Siromaki smo in težko je hvaniti človeka, ki je v tuji deželi potrosil mladost!

«V šumo pojdem!»

«Kako v šumo? Saj komaj stojiš pred menoj, kakor si! Ne, v šumo ne pojdeš, niti na polje, temveč na gorko slamo!

Gjuri se je zdelo, da nosi kamen na hrbtu. Truden je bil in je sedel kraj poti na culo, da bi počival.

Pobral je s poti grudo prsti in jo je pobožal z dlanjo, kakor lice otroku.

«Zemljica, majka...!»

Solza je padla na grudo; takrat je bil Gjurov obraz vel in mrtvaški, kakor obraz starca, sedečega pred jamo, zanj izkopano.

Dolgo je počival Gjuro, in ko je vzdignil glavo, so stali sosede pred njim.

«Tako je, Gjuro: ne bomo ti kratili gorke slame, tudi kruha ne; in tudi ti ne bomo očitali, Gjuro, da ne žanješ, kjer si sejal... Pozdravljen nam!»

Gjuro je vstal.

«Ljudje božji, bratje, domovino sem imel in zdravje; ko sem izgubil oboje, so izpregledale moje oči in so videle, da sem imel zdravje in domovino... Pokazite mi, bratje, kje je jama, zame izkopana!»

Truden je bil in je legel v hlev na gorko slamo in je zaspal in se ni več predramil...

tudi pri nas. Iz tega bi se dalo sklepati, da je naravnost nujna potreba, da se prepriča delavstvo, da škoduje vživanje alkoholističnih pijač tudi zdravju in duševnemu razvoju.

Sodrug, somišljeniki! Zahajajte le v take gostilne kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše glasilo... Agitirajte „Rdeči Prapor“!

Iz stranke.

o **Srbski strankin zbor.** Belgrad, 31. maja. Včeraj se je otvoril VII. kongres srbske socialno-demokratske stranke. Navzočih je 98 delegatov, ki zastopajo s 101 mandatom 39 organizacij. Od zunaj so navzoči sodrugi Cekić iz Skoplja za srbsko sekcijo turške stranke, Kirkov iz Sofije za Bolgarsko; Buchinger iz Peste za Ogrsko; dr. Renner za nemško avstrijsko; Nemeč in dr. Soukup za Češko, Etbin Kristan za jugoslovansko stranko. Zbor je otvoril sodrug dr. Nedeljko Košanin. Za predsednika je voljen Dragisa Lapčević. Na gledališkem trgu pred spomenikom kneza Mihajla je bil včeraj velik shod, katerega se je udeležilo 3 do 4000 tisoč ljudi. Govorili so ob velikem navdušenju vsi zunanji delegati. Pismeno poročilo sledi.

Shodi.

Spodnja Šiška. V nedeljo, dne 6. junija ob 10. uri dopoldne se vrši na vrtu Vodnikove gostilne javen ljudski shod z dnevnim redom: «Proslava 40 letnice šolskega zakona». Poroča sodrug Etbin Kristan. — Sodrug! Praznujmo ta velevažni dogodek z mnogobrojno udeležbo. Sklicatelj.

Politični odsevi.

* **Protest perzijskih socialistov proti ruskemu omeževanju.** L' Humanité objavlja sledečo izjavo voditelja perzijske socialistične stranke Sadijik Raskim Zade: Perzijska revolucija je hčerka ruske. Med Tebrisom, perzijskim industrijskim središčem in med ruskim centrom Baku so zelo živahni stiki, katerim je pripisati uvedbo perzijske ustave. Ko je šah prelomil ustavo, smo ustanovili v Tebrisu osrednji odbor vseh naprednih strank in s pomočjo socialističnih sodrugov v Baku in Tiflisu smo oborožili vse prebivalstvo. V enoletni borbi smo zlomili šahov odpor, ker nanežene ruska vlada na nas tolpo 20.000 roparjev, ki mori, onečašča žene in krađe. Neresnično je, da je bila ruska intervencija potrebna za varstvo tujcev, kajti tujcev ni nihče nadlegoval in v Tebrisu je vladal popolnoma vzoren red. V rokah imamo jasne dokaze, da so ruski agentje Harwig, Basanowsky in polkovnik Ljakov šaha pregovorili za razpust parlamenta, da so potem ustavno gibanje v krvi zadušili. Ako Rusi hitro ne odrinejo se bo vzdignilo proti njem vse ljudstvo. V imenu vseh naprednih strank pozivamo svoje sodruge na Francoskem, Angleškem in Nemškem, da v javnosti in pri svojih vladah protestirajo proti ruskemu nasilstvu. — Iz tega je razvidno, kako neugodno vpliva «sveta» Rusija, o kateri naši vseslovani o belem dnevu sanjajo, na vse ostale dežele in človek se nehoti spominja Marxove besede o evropski reakciji, ki ima svojo glavo v kabinetu ruskega ministrstva in prste v vseh deželah. Z rastočo silo socialističnega gibanja upada vpliv Rusije v ostalih deželah. Socializem vzbujajo samozavest ljudstva in stud nad samodržavno rusko pomočjo.

Domače vesti.

— **Brez naslova.** «Odločno pa moramo povdarjati, da je socialni demokratizem po našem, na podlagi vestnega proučevanja dobljenem prepričanju utopijski, in naša dolžnost je, da to tudi javno zastopamo, dasi na drugi strani, kot resnično svobodoljubna stranka nikakor ne soglašamo s tistimi, ki bi porabili tudi najslabše sredstvo, samo da socialnim demokratom onemogočijo zastopanje njih idej in ki kar proglašajo, da socialni demokratje niso več del slovenskega naroda, prav po izgledu cesarja Viljema. Mi razlikujemo natančno med socialno demokracijo in med posamičnimi socialisti. Socialna demokracija je filozofično-ekonomična doktrina, je zmota in mi jo bomo vedno pobijali, ali z uma svetlim mečem; posamični socialni demokrat je pa sin slovenskega naroda in naš brat, in mi ga smatramo svojim bratom vzlic temu, da je socialno-demokratičnega mišljenja. V tem se razlikujemo od drugih strank in sodimo, da nam to ne dela sramote.» (Slov. Narod XXX. št. 200.) — Ekscesivno umsko delo ni narodno-naprednih talentov ugonabljal nikoli in «Narodove» redakterje bi proglašali za bistrourne modrijane z isto pravico, kot Madame de Pompadour za najkrepostnejšo žensko na svetu. Odkar pa so steknili v Skrlju teoretika in se je pokazal v Ribnikarjevem Dolfetu sveti Juri narodnega socializma, ki vihti svojega uma svetli meč, nam ni več obstanke. Bog se usmili!

— **Krvava manjšeta ali plačano rodoljubje.** «Narod» pere zamorca dr. Oražna, ki se je za

lep denar znebil svojega narodnega piva in ki je s pivovarno vred prodal tudi slovenske odjemalce in pivce nemški tvrdki Puntigam. In teh pivcev ni baš malo, odkar se je po septemberskih dogodkih vsa liberalna stranka s svojimi govorniki in časnikarji prelevila v čisto navadno zadružno agentov Oražnovega narodnega piva. — Toda «Narodova» obramba ni srečna in se giblje v tisti izvoženi kolotečini, ki v napadu laže in v obrambi taji. Res je sicer, da je naše razkritje za narodnjaško kliko naravnost uničujoče, tembolj uničujoče za stranko, ki je vedno živela le od osebnega kredita svojih voditeljev, ampak vsa ta zadruža še ne pretvarja laži v resnico. Mi bi sicer svetovali dr. Oražnu, da se sam s svojo besedo izjavi o celi stvari, toda bojimo se, da bi ljudje njemu in njegovim besedam preveč ne verjeli, odkar se je njegov županski konkurent Hribar s svojimi besedami tako žalostno obnesel. Ampak nekaj drugega lahko napravi: javnosti lahko razloži rentabiliteto septemberskih dogodkov, kajti dr. Oražen je tistih srečnih Slovencev eden, v kojega bilanci figurirajo septemberski dogodki kot sijajen «aktivum». Zdej šele prav razumemo govorjenje tistih ljudi, ki vidijo v 20. septembru velik dogodek. Velik dogodek, kot n. pr. da bi zadel v loteriji visok, zelo visok dobiček, saj za dr. Oražna! Sedaj so ljudje cenili v dr. Oražnu dobrega zdravnika, odslej bodo v njem občudovali še boljšega «Geschäftsmanna».

— **Germanizirano pivo.** «Slovenec» poroča, da kupi Puntigam poleg dr. Oražnove pivovarne tudi mengeško in vrhniško; torej se dr. Oražen nahaja — kot po septembrskih dogodkih — že zopet v liberalno-klerikalni slogi, za germaniziranje «slovenskega narodnega piva». Značilno za klerikalce, ki so začeli svoja narodnjaška usta na stečaj odpirati, je to, da jim nemški «pink» ne smrdi. Kupčija je kupčija!

— **Žalostno retirača** «Slov. Naroda». Predsinočnjim je «Narod» pisal, «da doslej še ni nihče niti direktno, niti indirektno vprašal, če je ta pivovarna vohe na prodaj». Včeraj pa je kljukec že priznal, da je pred ta dan govoril neresnico in pravi, da se je «Puntigamska delniška družba pač interesirala za mengiško, vrhniško in Auerovo pivovarno, da se pa dosedaj od nobene strani ni storil korak zastran nakupa ali prodaje in se torej o kaki prodaji imenovanih pivovaren sedaj še (sic!) sploh ne more govoriti». V tem tiči pa indirektno priznanje, kajti tudi mi nismo trdili, da je dr. Oražen «nemške tisočake za slovenske pivce že spravil». Mi smo splošno govorico le registrirali in dr. Oražnova stvar bi bila, da zadevo z decidirano in razločno izjavo pojasni.

— **Narodni kapitali.** Dr. Oražen in vsi drugi častiti narodnjaki liberalne in klerikalne sorte so temeljito pustili na cedilu učenjake «Nar. del. organizacije», ki bi svojo nevednost lahko v štrinah prodajali. Ti «teoretiki», ki jim pa je bila Oražnova praksa koj za petami, so v svojih zmedenih buticah pogruntali, da je kapital naroden. Sedanje pivarske transakcije zdaj prav očitno kažejo rodoljubnost «slovenskega» kapitala, ki je proti dobremu profitu na razpolago Nemcu in Italijanu, prav tako kot Škipetaru. Če bi imeli Slovenci tako malo slovenstva v sebi, kot dr. Oražnov kapital, bi jih že davno ne bilo, in če bi bodočnost slovenstva bila odvisna od narodnjaških kričarjev, bi ga bilo kmalu konec. — Kapital, oziroma proizvajalna sredstva, ki v sedanjih družbi tvorijo kapital, postanejo šele tedaj narodna, kadar postanejo posest organizirane ljudske družbe, t. j. s triumfalnim nastopom socializma. Narodno izkoriščanje premine v izkoriščanje sploh. Jedro našega boja v zadevi piva je naperjeno proti lažnjivosti kapitalističnih strank, ki jim je narodnost le nekaka renta, zepe polneča, ljudi slepeča.

— **Postojnska jama** slovi po svetu radi svojih zanimivosti. Začenja pa sloveti tudi Postojna kot mesto, ki odira ljudi po gostilnah in hotelih prav na poseben način. Na binkoštni pondeljek se je v Postojno pripeljalo prav veliko tujcev iz Kranjske, Štajerske, Primorske in Hrvatske. Postojnski gostilničarji so se pa pomenili: hura, na nje! Oderimo jih, da bodo poznali, kje so bili, in res! Vrček piva (senožetški izdelek!) je veljal 30 vin, reci in beri: trideset vinarjev; en liter vipavskega vina, ki se v Ljubljani in okolici toči po 56 vin, prodajal se je v Postojni po — eno krono in dvajset vinarjev! Sodavode steklenica ni veljala nič več kot — trideset vinarjev. Krompirček na krožniku — ena dobra žlica — 30 vinarjev! Vse se je zgrazalo in klelo. Italijan po svoje, Nemec, Slovenec prav tako. Vse je bilo solidarno, da je tako oderuštvo škandal. (Pri pivu seve je treba povdariti, da ga je bilo pol vrčka s peno!) — Pozivljamo c. kr. okrajno glavarstvo v Postojno, da preišče te razmere in naj kaznuje oderuhe. Ugled Postojne trpi vsled takega ravnanja. Tudi krasna Postojnska jama bo imela vedno manj obiskovalcev, če se bo tako škandalozno postopalo. — Delavcem svetujemo, da naj tisti, ki gredo se kdaj ogledat Postojnsko jamo, vzamejo s seboj jed in pijačo.

— **Društvo za povzdigo ptujkega premela** na Kranjskem svetujemo, naj skliče postojnske oštirje in hotelirje skupaj, pa jim naj pove, da gre osel samo enkrat na led. Oskubljeni ptujec ne pride drugič več. Pa ne samo to — tudi drugim povē: varujte se oderuhov!

— **Zabavni vlak** južne železnice na binkoštni pondeljek je bil res «zabaven». Najslabši vozovi, izletniki natlačeni v njih kot slaniki, vožnja po poljevske, seve brez zamude... Ubogi železničarji, pa tudi ubogi izletniki. Vsak si je želel, da bo že konec take vožnje v zabavnem vlaku. Samo južna železnica se je smejala z lepim zaslužkom v žepu...

— **Mrtvo so našli** slaboumano 64letno Katarino Praček iz Cola št. 9, ob cesti pod snegom med Strmcem in Črnim vrhom. Pogrešali so jo že jako dolgo. Ker niso spoznali na truplu nikakih znakov nasilja, je pač verjetno, da je ženica na poti oslabela in v velikem snegu umrla.

Zadnje vesti.

Proračunski odsek. Dunaj, 3. junija. Proračunski odsek je včeraj imel prvo sejo po praznikih in je razpravljal o proračunu učnega ministrstva. Poslanec Staněk je govoril o ljudskih šolah ter je pozdravljal dejstvo, da je postavka za te šole v proračunu zvišana. Zagovarjal je želje učitelstva in zahteval višjo postavko za poljedelski nadaljevalni pouk ter vpeljavo četrtega razreda na meščanskih šolah. Vzgoja obeh spolov v šolah naj bo skupna. Končno je predložil resolucijo, ki poziva vlado, naj ustanovi češko državno ljudsko šolo na Dunaju. — Poslanec Maščalka je izjavljal, da vztrajajo češki poslanci na zahtevi lanske resolucije, da se ustanovi drugo češko vseučilišče v Brnu. — Poslanec Olesnickij se poziva na obljubo prejšnjega učnega ministra, da bo blagovoljno premotril predpogoje za rusinsko vseučilišče in zahteva, naj se ta zahteva uresniči. Govorili so še poslanci Onciul, Čeglinski, Vasiljko, Wittek, Šilinger in Čelakovsky. Seja se je zaključila ob 10. zvečer. Prihodnja seja je noč ob 6.

Finančni načrt. Dunaj, 3. junija. Ministrski predsednik baron Bienerth se trudi okoli voditeljev strank, da bi omogočili posvetovanje o finančnem načrtu vlade in njega izvršitev. V oficiozni krogih upajo, da bo že v petek mogoče nadaljevati prvo čitanje finančnega načrta, ki se je še pred prazniki pretrgalo in da se izvrši debata še pred proračunsko razpravo, takoj ko bo zaključena razprava o Sušteršičevem nujnem predlogu. Opozicija mora na vsak način biti na straži.

Parlamentarni odseki. Dunaj, 3. junija. V petek dopoldne ima narodno-gospodarski odsek sejo. Na dnevnem redu je predlog poslance sodruga dr. Diamanda zaradi petrolejske krize na Galiskem. Tudi poljedelski odsek ima v petek dopoldne sejo. Na dnevnem redu so poročila poslancev Povšeta in Hraskega, o predlogih, ki so bili odkazani odseku.

Agrarna politika. Dunaj, 3. junija. V merodajnih krogih mislijo, da se pripravljajo agrarci na izpremembo dosedanje politike, ker baje spoznavajo, da s svojo načelno opozicijo proti trgovskim pogodbam z balkanskimi državami nimajo upanja na uspeh, ker so obzirni na potrebe zunanje politike premočni. Agrarci špekulirajo zaradi tega na kompromis v tem zmislu, da bi dovolili pooblastilni zakon, pa da bi zato zahtevali razne domače koncesije, zlasti kar se tiče olajšave živinskega transporta po železnicah, živinskega zavarovanja in podpor za siromašne kraje. Pooblastilni zakon se vloži v parlamentu v najkrajšem času in bo obsegal pooblastilo za sklep trgovinskih pogodb z Rumunijo, Srbijo, Bolgarsko, Turčijo in Grško.

Ogrska kriza. Budimpešta, 2. junija. Včeraj je bil zaupen ministrski svet, katerega so se udeležili vsi ministri. Takoj ko se je končal, se je razširil glas, da se pripravlja nova akcija za razjasnitev položaja, ki bo dolgotrajna, ker bo treba dosti časa, da se poravnata konflikt med posameznimi strankami koalicijske. Ta vest potrjuje splošno mišljenje, da je solidarnost vlade popolnoma uničena. Ministrski predsednik dr. Wekerle gre danes na Dunaj poročat cesarju o položaju.

Dunaj, 2. junija. Viljema Csontos, strežaja v nižjeavstrijski blaznici v Steinhofu, ki je s svojim brutalnim ravnanjem povzročil smrt paralitika Feigla, je sodišče obsodilo na 6 mesecev teške ječe.

Budimpešta, 2. junija. Ogrska kriza se je poostрила vled ostrih diferenc med Weckerlom in Kossuthom, ki so se pojavile v današnjem ministrskem svetu. Kossuth se je udal popolnoma Justhovi skupini, ki brezpogojno zahteva bančno ločitev, vled česar je razkol koalicijskih strank neizogiben.

Budimpešta, 2. junija. Kot protidemonstracija proti velikemu shodu neodvisne stranke za samostojno banko sklicuje socialno-demokratska stranka za 6. junij velik demonstracijski shod za splošno in enakolično pravico.

Praga, 1. junija. «Den» poroča, da se je vršil o binkoštnih praznikih taje kongres čeških anarhistov, ki se ga je udeležilo mnogo rudarskih delegatov iz seyerne Češke. Kongres je sklepal o važnih korakih glede antimilitaristične propagande in glede mladinske organizacije.

Svoboda v Bosni. Sarajevo, 2. junija. Vlada je izdala ukaz, da se morajo odstraniti ne

le vse slike kralja Petra in živih srbskih državnikov, temveč tudi vseh srbskih narodnih junakov in pesnikov, ki so jih opevali.

Sarajevo, 1. junija. Uradno se poroča, da se prepoved slik nanaša le na njih prodajo v vele-srbske agitacijske svrhe, da pa je konfiskacija v privatnih rokah nahajajočih se slik izključena.

Belgrad, 1. junija. Srbija maroči 87.000 repetirk in 80.000 patron; v to svrhu namjame na Francoskem posojilo.

Nameravan atentat na carja. Pariz, 2. junija. Iz Peterburga ima «Journal» poročilo, da je policija pregledala Nikolajsko železnico do Poltave, kjer bi se imel car udeležiti dvestoletne proslave znane bitke. Policija je aretirala več oseb, baje zato, kjer je pri tej priliki odkrila zaroto proti carju.

London, 2. junija. «Morning Leader» potrjuje vest, da je ruska policija aretirala več oseb, ki so nameravale napasti vlak, s katerim se pelje car v Poltavo.

Peterburg, 2. junija. Vseslovanska konferenca je sprejela dve resoluciji. V prvi se proglašja za nekompetentno v aneksijskem vprašanju, pač pa poziva avstrijsko-slovanske delegate, da zastavijo vse svoje sile za čim večjo avtonomijo Bosne in Hercegovine. V drugi pa je izraženo načelo, da je rusko-poljska sprava v Rusiji in izven nje mogoča le na podlagi popolne ravnopravnosti obeh narodov, ki prizna vsakemu narodu na rodni tleh popolno pravico do materinskega jezika in do svojega šolstva.

Carigrad, 1. junija. Vlada je predložila zbornici zakonski načrt, s katerim se uvedejo parlamentarni državni tajniki.

Pariz, 2. junija. Anarhistična organizacija je porezala mnogo brzojavnih in telefonskih žic v Parizu in okolici.

Marseille, 1. junija. Več domobrancev je na strelnih vajah nastopilo proti podčastnikom, prepeljavč revolucionarno «Karmanjolo».

Angers, 1. junija. Ko se je vojni minister Picquart vračal iz neke telovadske slavnosti so mu rojalisti priredili hrupno demonstracijo; klicali so: dol Picquart, spoden oficir! Živio kralj. Demonstrante so zaprli.

Rim, 1. junija. V proračunski razpravi je poslanec Ciccotti stavil predlog skrajne levice, da se obstriže dispozijski fond. Predlog je bil odklonjen s 189 proti 41 glasovom.

Peterburg, 1. junija. Obdukcija je dognala, da je poslanec Pergament umrl naravne smrti.

Carigrad, 2. junija. Mladoturki nameravajo najeti veliko posojilo v svrhu unifikacije dolga in odprave evropske finančne kontrole.

London, 2. junija. Če zapuste evropski kontingenti Kreta, jo namerava Turčija vojaško zasesti.

Carigrad, 2. junija. Včeraj je bilo v Adani na smrt obsojenih in obešenih devet Mohamedancev in šest Armencev.

Helsingfors, 3. junija. Danes je bil slavnostno odprt finski parlament.

Kmetstvo gibanje na Španskem. Madrid, 2. junija. Kmetstvo gibanje je postalo zelo resno. Več kakor 200.000 kmetov je osnovalo zvezo proti veleposestnikom in proti vladni avtokraciji. Kmetje razglašajo, da so pripravljeni, izvesti svoj boj do konca in se organizirati tajno, če bi postalo potrebno. V Madridu se boje, da izbruhne krvav upor.

Castro. Madrid, 2. junija. Ker je proces proti bivšemu predsedniku venezuelske republike Castrotu potlačen, se je vrnil v Venecuelo.

Občni zbor okrajne bolniške blagajne ljubljanske.

V sredo, dne 2. junija zvečer je bil občni zbor v veliki dvorani «Mestnega doma». Zborovanje je otvoril načelnik, sodrug Fran Bartl, konstatiral sklepčnost (navzočih je 45 deleg. in 6 zastopnikov delodajalcev) ter imenoval zapisničarjem blagajnika g. Pelana. Po prečitaniu zapisnika zadnjega občnega rednega zbora poda načelnik sodrug Bartl naslednje poročilo:

Upravno leto 1908 se je zaključilo jako ugodno, ker izkazuje 10.169 K 74 vin. prebitka. Rezervni sklad, ki je znašal 31. decembra 1907. l. 91.144 K 12 vin, je znašal 31. decembra 1908. l. 101.313 K 86 vin.

Članov je bilo povprečno 6095; največ, to je 6880, jih je bilo meseca oktobra, najmanj, to je 4972, pa meseca februarja. Obbolelo je 2095 članov v 2427 slučajih s 46.254 dnevi bolezni. Povprečno je trajala vsaka bolezen 19 dni in povzročila 37 K 40 vin. stroškov. Umrla je 45 članov. Porodnih slučajev je bilo 51 in slučajev nezgode 62. Vložni zapisnik izkazuje 626 števil.

Upravni odbor je imel 10 sej, na katerih so se rešile vse važnejše blagajniške zadeve. Tudi nadzorni odbor je marljivo izvrševal svojo nalogo. Na razsodišče je bilo vloženih pet pritožb; eni pritožbi je razsodišče ugodilo, štiri pritožbe je razsodišče kot neutemeljene zavrnilo. Načelnik zahvali vse odbornike za marljivo sodelovanje. Zdravniško

službo opravljali so štirje stalni zdravniki in v gotovih slučajih tudi drugi.

V poročilni dobi je vlada predložila, oziroma objavila zakonski načrt o socialnem zavarovanju. Zakonski načrt zahteva važne izpremembe za bolniško zavarovanje in za nezgodno zavarovanje, na novo pa vpeljuje zavarovanje za starost in onemoglost. Bolniško zavarovanje se raztegne na vse domače, poljedelske in gospodarske delavce. Starostno rento naj dobi zavarovanec šele po končanem 65. letu. Za 90% zavarovancev je torej starostna renta — ki je zelo nizka — nedosegljiva. Za vdove in sirote določa načrt enkratno malenkostno odpravnino. O trajnem zavarovanju vdov in sirot ni govora. Uprava socialnega zavarovanja načrtana je tako, da moramo z vso odločnostjo protestirati proti temu. Mesto da bi bile bolniške blagajne podlaga socialnega zavarovanja za nesamostojne zavarovance, ustanoviti se hoče takozvane krajna mesta (Bezirksstellen) in v te krajna mesta tlači se samostojne in nesamostojne zavarovance. Ta krajna mesta ne bodo samo drag aparat, ampak vse kaže, da se hoče z njimi ubiti avtonomijo bolniških blagajn in omejiti samoupravo zavarovancev. Takih in enakih napak je v zakonskem načrtu vse polno. Med drugim se hoče zvaliti saniranje nezgodnih zavarovalnic na bolniške blagajne. Zakonski načrt torej v marsičem ne odgovarja našim zahtevam.

Vodstvo zveze avstrijskih bolniških blagajn je tedaj sklicalo meseca januarja t. l. kongres bolniških blagajn, da se vladi pove, kako sodijo blagajne in zavarovanci o zakonskem načrtu. Na to zborovanje, ki se je vršilo na Dunaju, je došlo 694 delegatov, ki so zastopali 443 bolniških blagajn z 1.611.313 zavarovancev. Tudi naša blagajna je bila zastopana. Vlada je poslala precejšno število zastopnikov in ti so ji lahko poročali, da zastopniki bolniških blagajn nikakor niso zadovoljni z načrtom in da si zavarovanci ne puste samouprave eskamotirati.

Po zelo ostri in stvarni kritiki so bile soglasno sprejete vse resolucije za izpremembo vladnega načrta. Te resolucije je potem predsedstvo zbora poslalo vladi in državnim poslancem. Priporočam še, da se je tudi zveza bolniških blagajn v Trstu bavila s tem vprašanjem ter na zadnjem izrednem občnem zboru sklenila poslati državnemu zboru peticijo za izpremembo vladnega načrta o socialnem zavarovanju. Upamo, da bo državni zbor upošteval vse izpremembe, ki jih zahtevajo bolniške blagajne in zavarovanci.

Poročilo je bilo sprejeto.

Nato poda blagajnik g. Pelan blagajniško poročilo in poročilo o računskem zaključku.

Vsi dohodki v preteklem upravnem letu brez rezervnega sklada prejšnjega leta

so znašali . . . 115.578 K 28 v

izdatki pa . . . 105.408 K 54 v

tedaj prebitka . . . 10.169 K 74 v.

Načelnik nadzorstva, sodrug Albin Škof poroča o delovanju tega odbora in naglašja, da je našlo nadzorstvo vedno vse knjige in položke v redu in v popolnem soglasju z blagajno. Predlaga, da se podeli upravnemu odboru in blagajniku absolutorij. — Sprejeto.

Potem so se vršile dopolnilne volitve. V upravni odbor so izvoljeni naslednji sodruzi: Ivan Mlinar in Albin Škof; kot namestniki: Ivan Colnar, Matevž Casserman, Karol Novak in Valentin Sajovic; v nadzorni odbor: Anton Bahovec, Karol Jarc, Stefan Lehpamer, Anton Pitteri, A. Kristan, in Ladislav Šlosar; kot namestniki: Karol Hebenstreit, Tomaž Kayčič, Alojzij Kotnik in Josip Šimnovec.

S tem je bil dnevni red izčrpan in je načelnik, sodrug Bartl, zahvaljuje se za obisk, zaključil občni zbor.

Naznanilo in priporočilo.

Slavnemu občinstvu, osobito delavstvu Rožne doline naznanjam, da sem otvoril

pekarijo in trgovino z mešanim blagom

v Rožni dolini štov. 161.

Nizke cene. Vsaki dan dobro in sveže pecivo.

Za obilen obisk se priporoča

Ivan Perhne
pekovski mojster.

Našim čitateljem priporočamo, da se ozirajo na take tvrdke, ki inserirajo v našem listu.

Restavracija International

v Ljubljani

Resljeva cesta šte. 22

se priporoča.

Točijo se pristna vina in sveže pivo. Na razpolago je vrt, kegljišče in salon.

Se priporoča

Marija Petrič
restavraterka.

31-2

Brinica in česalnica

Anton Bočkaj

Ljubljana, Kolodvorske ul. 24

se najtopleje priporoča.

--- Solidna postrežba! ---

Pozor!

Pozor!

Toplo se priporoča kavarna

„ILIRIJA“

Ljubljana

Kolodvorske ulice (3 minute od južnega kolodvora)

!!! Odprta vsak dan celo noč. Posebna soba na razpolago. !!!

Klobuke, cilindre in čepice v najnovejših fazonah in v velikih izberah priporoča

Jvan Soklič, Ljubljana

Pod Trančo šte. 2.

52-30

Telefon št. 177

52-52

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n. slavnemu občinstvu priporočam

**zagrebško in
: češko pivo :**

Josipina Herrisch

Ljubljana, Židovske ulice 7

priporoča svojo bogato zalogo moških, ženskih in otroških čevljev, gamaše itd. najnovejše oblike, zelo trpežne in elegantne fazona.

Zunanja naročila točno. 14-2

Katinka Widmayer

trgovina pri „Solncu“ za vodo

Pogačarjev trg

priporoča svojo veliko zalogo

45-17

perila za dame, gospode in otroke. Rokavice, nogavice, kravate, bluže, obleke, predpasnike, čepice, i. t. d. Vezanje umetnih cvetlic. Nagrobne vence s trakovi. Vsa oprava za novorojenčke. Damski slamniki najnovejše mode. Krasne „peče“ vedno v zalogi. Specialiteta za delavce: **Celuloid-ovratniki, prsa in manšete.**

Nizke cene

Milko Krapeš

urar in trgovec z zlatnino, zapriseženi sodnijski cenilec, Ljubljana, Jurčičev trg 3

priporoča svojo bogato zalogo različnih stenskih in žepnih ur, kakor tudi zlatih in srebrnih verižic, uhanov in prstanov. V zalogi imam tudi gramofone in plošče s slovenskimi napevi in godbo. Z ozirom na bližajočo se velikonočno in binkoštno praznike, naj nihče ne zamudi te prilike, ker hodem prodajal po znatno nizkih cenah. Malo dobička, veliko prometa! Cenike pošiljam zastoni in poštne prosto! 52-28

**35 letni velik
uspeh!**

52-26

**Močan želodec,
pravilno prebavo
ter odprtje telesa**

se doseže, ako se uporablja mno-
gokrat odlikovano

želodčno tinkturo

lekarna Piccolija

Ljubljana, Dunajska cesta.

Steklenica 20 v. Naročila po povzetju.

Krasno

pomladansko zalogo mod-
nega blaga za gospode in
dame priporoča:

Engelbert Skušek

Ljubljana

Mestni trg šte. 19.

104-65

GRİČAR & MEJAČ, Ljubljana

Prešernove ulice šte. 9

priporočata v največji izbi po najnižjih cenah

24-20

obleke za gospode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za gospode in dečke, žakete za dame, paleto za dame, plašče za deklice.

Nova

Lenasi & Gerkman

Nova

slovenska trgovina

Ljubljana

vogal Stritarjevih
in Lingarjevih ulic

slovenska trgovina

priporoča

za pomlad in poletje
vsakovrstno sukneno, volneno in platneno blago.

24-16

Cene solidne in postrežba točna.

Dolniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon šte. 168.

v Ljubljani

Telefon šte. 168.

priporoča svojo

Izborna pivo v sodcih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠISKI.

62-16